

हरियाणा विद्यालय शिक्षा बोर्ड

पाठ्यक्रमस्य अध्यायानुसारम् अङ्कानां विभाजनम् (2025-26)

कक्षा – पूर्व मध्यमा सहमाध्यमिक परीक्षा विषय:- संस्कृत व्याकरण कोड - 1004

- 1- सम्पूर्ण पाठ्यक्रमस्य आधारे एक आवार्षिकी परीक्षा भविष्यति।
- 2- वार्षिकी परीक्षा 80 अङ्कानां भविष्यति एवं च आन्तरिक मूल्याङ्कनं 20 अङ्कानां भविष्यति।
- 3- आन्तरिक मूल्याङ्कनस्य कृते निम्नानुसारम् आवधिक मूल्यांकन भविष्यति-
 - 1) **6 अङ्कानां कृते** - 3 सैट (SAT) परीक्षाणाम् आयोजनं भविष्यति। तासु परीक्षासु अन्तिमान्तरिक मूल्याङ्कने 06 अङ्कानां भाराङ्को भविष्यति।
 - 2) **2 अङ्कयोः कृते** - एका अर्धवार्षिकी परीक्षा भविष्यति। यस्याः अन्तिमान्तरिक मूल्याङ्कने 02 अङ्कयोः भाराङ्को भविष्यति।
 - 3) **2 अङ्कयोः कृते** - शिक्षकाः कक्षा कक्षयोः सहभागितायाः कृते मूल्यांकने करिष्यन्ति एवञ्च अधिकतम द्वौ अंकौ अन्तिमान्तरिक मूल्याङ्कने दास्यन्ति।
 - 4) **5 अङ्कानां कृते** - छात्राः परियोजना कार्यं करिष्यन्ति। यस्य अन्तिमान्तरिक मूल्याङ्कने 05 अङ्कानां भाराङ्को भविष्यति।
 - 5) **5 अङ्कानां कृते** - छात्राणाम् उपस्थितेः अनुसारेण अधिकतमाः 05 अंकाः प्रदीयन्ते :-

75% तः	80% पर्यन्तम् = 01 अङ्काः
80% तः उपरि	85% पर्यन्तम् = 02 अङ्कौ
85% तः उपरि	90% पर्यन्तम् = 03 अङ्का
90% तः उपरि	95% पर्यन्तम् = 04 अङ्का
95% तः उपरि	= 05 अङ्का

पाठ्यक्रमस्य संरचना (2025-26)

कक्षा – पूर्व मध्यमा सहमाध्यमिक परीक्षा विषय:- संस्कृत व्याकरण कोड - 1004

क्रमसंख्या	आकलनबिन्दव	अंकाः
1	खण्ड (क) सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2 - धातुरूपप्रकरण - रूपसिद्धिसूत्रसहित - धातुरूपप्रकरण-धातुरूप (किन्हीदोलकारोंमें)	24 20
2	खण्ड (ख) सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2 कृदन्तप्रकरण - प्रत्ययएवंसूत्रज्ञातकरना	10
3	खण्ड (ग) सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2 स्त्रीप्रत्यय - प्रत्ययएवंसूत्रज्ञातकरना	10
4	खंड (घ) बहुविकल्पीयप्रश्न (सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2) पाठाधारितअभ्यासात – कृदन्त/स्त्रीप्रत्ययप्रकरण	16
	योगः	80
	आन्तरिकमुल्यांकनम	20
	सम्पूर्णाङ्का	100

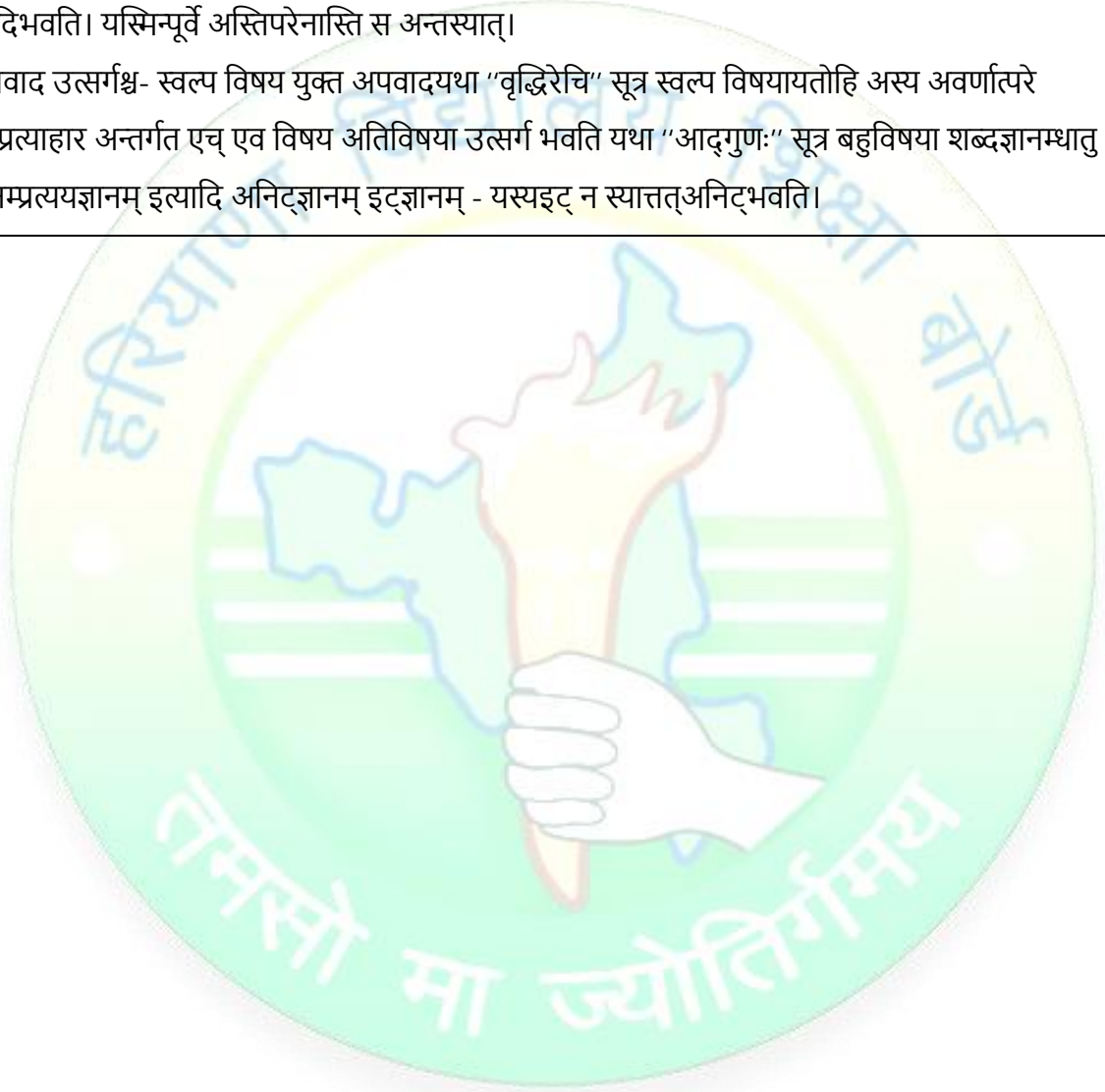

सारसिद्धान्तकौमुदी-

- अस्मिन् पुस्तके तत्त्वज्ञानं भवति नियम प्रकाशिका भवति तत्सार सार सिद्धान्त कौमुदी
- अतिदेश-अतिदिश्यन्ते तुल्यता विधियन्ते कार्याणियैस्ते अतिदेशाः कार्यातिदेशरूपाति देशभवति।
- अधिकारसूत्र-येनसूत्रे पदार्थानां अधिकारं क्रियतेतत् अधिकारसूत्र अधिक्रियन्तेपदार्थयैस्ते अधिकाराः।

अनुवृत्ति वाक्यार्थ वासूत्रार्थस्पष्टकर्तुमसूत्रस्यकिंचित् अंशअ नुवृत्ति कथयते। आदि अन्तश्चयस्यकोऽपि न भवति स आदिभवति। यस्मिन्पूर्वे अस्तिपरेनास्ति स अन्तस्यात्।

अपवाद उत्सर्गश्च- स्वल्प विषय युक्त अपवादयथा “वृद्धिरेचि” सूत्र स्वल्प विषयायतोहि अस्य अवर्णात्परे अचप्रत्याहार अन्तर्गत एच् एव विषय अतिविषया उत्सर्ग भवति यथा “आद्गुणः” सूत्र बहुविषया शब्दज्ञानम्धातु ज्ञानम्प्रत्ययज्ञानम् इत्यादि अनिद्ज्ञानम् इद्ज्ञानम् - यस्यइद् न स्यात्तत्अनिद्भवति।

मासिक पाठ्य क्रमस्य शिक्षण-योजना (2025-26)

कक्षा – पूर्व मध्यमा सहमाध्यमिक परीक्षा विषय:- संस्कृत व्याकरण कोड - 1004

मास	पाठ्यपुस्तकस्यनाम	पाठ्यबिन्दवः	शिक्षणस्यकालांशाः	पुनरावृत्तेकालांशाः
अप्रैल	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	भ्वादिगण - भू, पठ्	4	2
मई	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	अदादिगण - अद्, हन्, विद्, शीङ्.	5	3
जून	*****	ग्रीष्मकालीनअवकाश	*****	*****
जुलाई	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	जुहोत्यादिगण - हु, ओहाक्, डुदा (दा)	6	3
अगस्त	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	दिवादिगण - दिव्, नृत्, युध्	5	3
सितम्बर	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	कृदन्तप्रकरण-कृतप्रक्रिया - सूत्रसंकेतसहितनिम्नप्रत्यय - तव्य, तव्यत्, अनियर, यत्, तृच,	6	4
अक्टूबर	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	कृदन्तप्रकरण-पूर्वकृदन्त - सूत्रसंकेतसहितनिम्नप्रत्यय - अच्, क, अण, क्त, क्तवतु	5	3
नवम्बर	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	कृदन्तप्रकरण-उत्तरकृदन्त - सूत्रसंकेतसहितनिम्नप्रत्यय - घ, अच्, अप, क्त्वा,	5	3
दिसम्बर	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	स्त्रीप्रत्ययप्रकरण - शब्दमेंप्रत्ययएवंसूत्रज्ञातकरना।	4	2
जनवरी	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	स्त्रीप्रत्ययप्रकरण - शब्दमेंप्रत्ययएवंसूत्रज्ञातकरना।	4	2
फरवरी	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	पुनरावृत्ति	*****	*****
मार्च	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	परीक्षाएवंमुल्याकन	*****	*****

निर्धारितपुस्तकानि-

1- सारसिद्धांतकौमुदी भाग-2

प्रश्नपत्रस्यप्रारूपम् (2025-26)

कक्षा – पूर्वमध्यमा सहमाध्यमिक परीक्षा विषय:- संस्कृत व्याकरण कोड - 1004

प्रश्नानांप्रकारः	अंकाः	संख्या	विवरणम्	पूर्णांकाः
बहुविकल्पीयप्रश्नाः	1	16	16 बहुविकल्पीयप्रश्नाः	16
अतिलघुउत्तरीयप्रश्नाः	2	10	कृदन्त /स्त्रीप्रत्ययप्रकरण	20
लघुउत्तरीयप्रश्नाः	4	5	धातुरूपप्रकरण	20
निबन्धात्मकप्रश्नाः	6	4	धातुरूपप्रकरण	24
योगः		35		80